

Stichting Open Monumentendag Rotterdam
Eendrachtsweg 67
3012 LG Rotterdam
KvK-nummer 41133206
IBAN: NL61ABNA 0501294783
Voorzitter Luuk de Boer, 06-41501551/bestuur@omdrotterdam
www.omdrotterdam.nl

ACHTERGROND

Open Monumentendag Rotterdam 2018

Open Monumentendag trok in heel Nederland dit jaar meer dan 1 miljoen bezoekers. Het goede weer zorgde voor een zeer drukbezochte en succesvolle editie! Ook in Rotterdam was het druk: daar bezochten 25.000 mensen op zaterdag 8 en zondag 9 september 2018 Open Monumentendag Rotterdam. Daarmee was Open Monumentendag Rotterdam 2018 drukker dan de editie van 2017, toen het slechte weer ervoor zorgde dat 20.000 bezoekers op de been waren. Het landelijke thema was dit jaar In Europa. Open Monumentendag Rotterdam heeft dit thema op verschillende manieren uitgewerkt. Het bestuur van de stichting Open Monumentendag Rotterdam heeft eind 2017 een vernieuwingstraject ingezet. Het wil de komende jaren het aantal bezoekers verhogen. Ook wordt gestreefd naar meer inhoudelijke samenhang en professionele voorbereiding en uitvoering van de OMD. Er wordt bij externe communicatie in toenemende mate gebruik gemaakt van sociale media. De financiële armslag wordt geleidelijk verruimd. Deze koers heeft in 2018 tot goede resultaten geleid.

Rotterdam in Europa, Europa in Rotterdam

In Europa: de haven

Europa is op vele manieren terug te vinden in Rotterdam – en Rotterdam in Europa. Rotterdam is als havenstad nauw verbonden met Europa. Vanuit de hele wereld komen goederen aan in deze grootste haven van Europa, die vandaaruit worden vervoerd door heel Europa. Dit gebeurt al sinds het ontstaan van Rotterdam in de Middeleeuwen. De havens waren daar nog tot in de jaren zestig zichtbaar en voelbaar: de schepen voeren naar de Rijnhaven en de Maashaven, de geur van specerijen was te ruiken en zeelui liepen zichtbaar rond in de stad. Nu vinden de grootste havenactiviteiten vooral in Europoort en op de Maasvlakte plaats en is de haven minder zichtbaar in de binnenstad van Rotterdam. Gelukkig zijn er nog veel sporen van de haven terug te vinden en vertellen monumenten, zoals het **HAKA-gebouw** en **OOMS** op het Noordereiland het verhaal. De bezoekers aan de Open Monumentendag konden onder leiding van een gids op de fiets door het **M4H-gebied**, waar ooit één van de grootste fruihavens van het continent zorgde voor allerhande internationale ontmoetingen en uitwisseling van goederen en diensten.

De Noorse kerk. Foto: Eric Fecken

De Hef. Foto: Eric Fecken

Ook zijn er in de stad verschillende buitenlandse **Zeemanskerken** nog steeds terug te vinden. Deze kerken fungeren sinds eind 19^e eeuw als een soort opvangcentrum voor zeelui, zodat zij daar hun godsdienstige plichten konden vervullen en zich ook met elkaar konden ontspannen. Dit wordt de laatste jaren wel lastiger, omdat de haven steeds verder van de stad ligt en er daarom weinig tijd overblijft voor een bezoek aan de wal. De Noorse Zeemanskerk, de Zweedse Zeemanskerk en de Finse Kerk zijn monumenten waar het ingehuurd gidsenbureau UrbanGuides bezoekers op de fiets langs hebben geleid. Speciaal voor de Open Monumentendag Rotterdam kwam een beroemd havenmonument in beweging: alleen tijdens deze dagen ging **de Hef** weer op en neer!

Wandeling door de Kiefhoek. Foto: Eric Fecken

In Europa: Internationaal Modernisme

Na de Eerste Wereldoorlog komt in Europa een nieuwe architectuurstroming op: het Internationaal Modernisme, ook wel het Nieuwe Bouwen genoemd. Deze architectuur is mogelijk geworden door de nieuwe bouwtechnische mogelijkheden: gewapend beton en staal maken skeletconstructies mogelijk en dus het gebruik van glas als gevelmateriaal. Er is een voorkeur voor wit en primaire kleuren en ornamenten zijn uit den boze. Pioniers in deze stijl komen uit heel Europa: zo werkt in Frankrijk de oorspronkelijk Zwitserse architect Le Corbusier, en in Duitsland ontstaat Bauhaus, gestart door Walter Gropius en Ludwig Mies van der Rohe. Maar de bakermat van dit Nieuwe Bouwen is Rotterdam, een dynamische en snelgroeiende stad. In Rotterdam werkt een aantal belangrijke architecten: architect J.J.P. Oud, aanhanger van De Stijl, werkt voor de gemeentelijke woningdienst. Hij ontwierp woonwijken zoals **de Kiefhoek**, waar tijdens de Open Monumentendag een wandeling werd georganiseerd.

HBU-gebouw, foto: Eric Fecken

Wooncomplex de Eendracht in Blijdorp werd ontworpen door J.H. van den Broek. Maar de belangrijkste representant van het Nieuwe Bouwen is het bureau Brinkman & Van der Vlugt. Zij ontwerpen **Huis Sonneveld** en de **Van Nellefabriek**. Andere voorbeelden van het Internationaal Modernisme die tijdens de Open Monumentendag te bezoeken waren, zijn de **Museumparkvilla's** en het **HBU-gebouw**.

Voor het eerst te bezoeken: Jonge Buskens en het Zuiderziekenhuis

Naast talloze andere monumenten, die al eerder te bezoeken waren tijdens de Open Monumentendag Rotterdam, waren er twee 'nieuwe' monumenten te bewonderen.

De Jonge Buskens aan de Schiekade is net opgeleverd, na een grondige restauratie die anderhalf jaar heeft geduurd. Architect P.G. Buskens ontwierp dit pand in 1896, in opdracht van de familie Kurpershoek. Het was zijn eerste werk, hij was toen pas 24 jaar oud! De bezoekers aan Open Monumentendag Rotterdam stonden letterlijk in de rij om dit monument te bezoeken.

In de rij voor de Jonge Buskens, foto: Eric Fecken

Het Zuiderziekenhuis, foto: Eric Fecken

Veel Rotterdammers hebben herinneringen aan het **Zuiderziekenhuis**. Het had weinig gescheeld of 'het Zuider' was voorgoed verdwenen! Dankzij verschillende partijen is dit monument op het nippertje gered van de sloopkugel. Nu wordt het terrein en de gebouwen van het Zuider een plek om te wonen, te leren en te werken. Op zaterdag 8 september was het voor het eerst sinds tijden weer te bezoeken door het publiek!

PROGRAMMA

Programma OMDR 2018

Opening vrijdag 8 september

De Open Monumentendag opende dit jaar met de Monumentenlezing in een bomvol Arminius. Na een welkom door OMDR-voorzitter Luuk de Boer, reikte wethouder Kasmi een publicatie over dit gebouw van de remonstrantse kerk uit aan Brenda Poels, de voorzitter van Arminius. Daarna hield Wim Pijbes, directeur van Stichting Droom en Daad de Monumentenlezing onder de titel *De toekomst van het verleden*. De kaartverkoop voor de lezing was een succes. Kaarten werden zowel via Arminius verkocht als via de OMD-website.

Wim Pijbes in een vol Arminius, foto: Eric Fecken

Openstelling monumenten en activiteiten 9 en 10 september

Zo'n 65 monumenten waren te bezoeken tijdens Open Monumentendag Rotterdam. Er waren rondleidingen en fietstours, waarvoor de bezoekers moesten reserveren of gewoon bij konden aansluiten. De rondleiding over de Hef was al anderhalve week voor Open Monumentendag Rotterdam helemaal uitverkocht! Ook de andere rondleidingen waren populair, zoals de rondleiding door het HBU-gebouw en de wandeling door de Kiefhoek. Ook de monumenten zonder een activiteit trokken een groot publiek. Dat gold niet alleen voor monumenten die voor het eerst geopend waren, ook de klassiekers hadden het druk, zoals bijvoorbeeld de Museumwoning in Tuindorp Vreewijk en het Witte Huis. Van Noord tot Zuid en van Oost tot West waren er monumenten te bezoeken! In de bijlage treft u het programmaboekje van dit jaar aan.

Klassendag voor het onderwijs 7 en 8 september

Om vroeg belangstelling te wekken bij kinderen voor erfgoed en monumenten, organiseerde Open Monumentendag Rotterdam ook dit jaar de OMD Klassendag, voor groep 7 en 8 van de basisschool. Studio de Bakkerij, een theatergezelschap uit Rotterdam Noord, ontwikkelde een speciale theatrale rondleiding door het HAKA-gebouw aan de Vierhavenstraat. Dit markante gebouw van de architecten H.F. Mertens en J. Koeman werd in 1931-1932 gebouwd als bedrijfsgebouw met graansilo en garage, in opdracht van de Coöperatieve Groothandelsvereniging De Handelskamer.

Voorafgaand aan deze rondleiding heeft een aantal bestuursleden op een basisschool in Delfshaven een introductieles gegeven aan leerlingen van groep 8. Hierbij werd als voorbereiding op de Klassendag aan de hand van een presentatie de geschiedenis van het HAKA-gebouw verteld. Leerlingen konden in eigen woorden vertellen wat een monument is. De leerlingen waren enthousiast en de presentatie werd erg goed ontvangen!

Rondleiding voor kinderen in het HAKA gebouw, foto: Eric Fecken

De groepen 7 en 8 van het Instituut Mr. Schats Noord en Zuid (beide scholen voor speciaal onderwijs, cluster 4) en van Nicolaas School, OBS de Boog/Schiemond, OBS Delfshaven en OBS de Boog/Bospolder (allen scholen uit Delfshaven) werden door het HAKA-gebouw rondgeleid door niemand minder dan de directeur van de Handelskamer. En er waren nog meer bijzondere mensen aanwezig: oude arbeiders en de schoonmaakster! Allemaal vertelden ze het verhaal van het HAKA-gebouw, waar – nog niet eens heel lang geleden – veel producten die je nu in de supermarkt kan kopen werden opgeslagen en verwerkt. Vanuit de haven kwam koffie en thee uit het buitenland. Dat werd hier gebrand en verpakt om vervolgens naar de winkels te gaan. Maar er waren ook hele grote graansilo's, een soort megatonnen, waar graan in werd bewaard.

Kinderen maken silos in het HAKA gebouw, foto: Eric Fecken

De kinderen gingen na de rondleiding onder leiding van een kunstenaar aan de slag om een eigen silo te maken, om knikkers in te doen of hagelslag in te bewaren!

Publiciteit

Externe communicatie OMDR

Middelen: programmaboekje, website en poster

Het programmaboekje had een handzaam formaat en was dit jaar ingedeeld naar regio. Hierdoor werd het overzichtelijk en gaf het de bezoeker een goed handvat door de dagen heen. Een kaart en een lijst lieten zien welke monumenten in het gebied te bezoeken waren. Daarnaast werden er verschillende monumenten en activiteiten (vooral rond het thema In Europa) uitgelicht. Ook de website was op deze manier opgebouwd. De voorpagina is zo aangepast dat deze actueler aanvoelt. Het reserveringssysteem is dit jaar verbeterd ten opzichte van vorig jaar, maar blijft aandacht nodig hebben. Naast het programmaboekje is dit jaar een A2-poster verspreid door de stad.

Facebook

Het aantal likes van de Facebookpagina van OMD Rotterdam is gestegen van 1.218 (1 augustus 2018) naar 1.405 (27 september). Ondersteund door gerichte advertenties, bereikte de pagina op sommige dagen soms wel het dubbele aantal mensen.

Samenwerking Wereldhavendagen

Open Monumentendag Rotterdam viel dit jaar samen met de Wereldhavendagen. Omdat het thema In Europa zoveel draagvlakken had met de Wereldhavendagen, is al in een vroeg stadium contact gezocht met de organisatie. Uiteindelijk werd met name het Havenprogramma van Open Monumentendag Rotterdam genoemd op de website van Wereldhavendagen en in de folder *In de stad*, waarin alle evenementen die gelieerd waren aan het havenweekend vermeld stonden. Daarnaast boden zowel de Wereldhavendagen als de Openmonumentendag rondleidingen door de Maastunnel en één over Katendrecht aan.

Free publicity

De gemeente Rotterdam heeft zich samen met Stichting Open Monumentendag Rotterdam flink ingezet om Rotterdamse monumenten in het algemeen en Open Monumentendag Rotterdam in het bijzonder te promoten. Op twitter werd de maand voorafgaand aan Open Monumentendag Rotterdam steeds een aantal monument uitgelicht. Ook in de Stadskrant, een uitgave van de gemeente Rotterdam die bij de Havenloods verschijnt, was in de weken ervoor veel aandacht voor Open Monumentendag Rotterdam.

Ook de Rotterdamse pers had dit jaar veel aandacht voor Open Monumentendag. In het AD/RD stonden grotere artikelen over de Jonge Buskens – dit jaar voor het eerst te bezoeken – en over de Zeemanskerken in Rotterdam. De Havenloods voorafgaand aan Open Monumentendag Rotterdam had zelfs meerdere artikelen: over het Witte Huis, de Begraafplaats van Schiebroek en natuurlijk een algemeen verhaal over Open Monumentendag Rotterdam. En de Rotterdamse kinderkrant Jong010 had Open Monumentendag op de voorpagina geplaatst van de septembereditie. Tevens werd het evenement ook genoemd in de Uitbijlage van Metro Rotterdam. Coördinator Karen van der Spek is geïnterviewd tijdens Middag aan de Maas op RTV Rijnmond en er is een mooie reportage gemaakt door Open Rotterdam.

Bestuur en organisatie Open Monumentendag Rotterdam

Open Monumentendag Rotterdam werd georganiseerd in opdracht van Stichting Open Monumentendag Rotterdam. De organisatie lag in handen van:

- Karen van der Spek (uitvoerend producent)
- Dagmar Veenstra en Lara Arnoldus (vrijwilligerscoördinatie)

Daarbij ondersteund door de monumenteneigenaren en de vrijwilligers. De tours werden georganiseerd door Urban Guides en de Rotterdam Tours. De Klassendag en het jeugdprogramma is ontwikkeld door Studio de Bakkerij.

Het bestuur van de stichting werkt onbezoldigd aan Open Monumentendag Rotterdam en wordt gevormd door:

- Luuk de Boer (voorzitter)
- Niels van der Vlist
- Ellen Nieuwenhuis
- Willemijn van Blommestein
- Johannes de Muinck Keizer
- Michael Hiltrop
- Andries Ponsteen

De stichting wordt sinds deze editie bijgestaan door een Comité van Aanbeveling, dat bestaat uit:

- Frederique de Bruin
- Jeroen Kuiper
- Paul van de Laar
- Pauline van der Meer Mohr
- Wim Pijbes
- Kees Vrijdag

Begroting

Stichting Open Monumentendag Rotterdam wordt niet structureel gesubsidieerd. Gelukkig konden we ook dit jaar rekenen op steun van de gemeente Rotterdam, verschillende fondsen en ondernemingen. Deze steun is essentieel voor de organisatie van de Open Monumentendag Rotterdam.

Zoals gezegd, is in 2017 een vernieuwingstraject ingezet. Als onderdeel van dit traject wil het bestuur de kwaliteit van het evenement naar een hoger niveau tillen. Dit kan met name worden bewerkstelligd door noodzakelijke investeringen in automatisering, het programmaboekje en de website. Deze investeringen hebben een langjarige uitwerking. Dit geldt ook voor het aantrekken van een nieuwe uitvoerend producent voor 2019. Deze producent dient het evenement weer een niveau hoger te tillen. Daarvoor heeft het bestuur besloten om een bestemmingsreserve te activeren.

WINST- EN VERLIESREKENING 2018

LASTEN

Klassendag (integraal)

uitvoerder € 8.997

Opening en monumentenlezing

spreker € 122

locatie € 1.238

Openstellingen monumenten

rondleidingen € 4.259

Coördinatie en communicatie

uitvoerend producent € 20.360

onkosten/lunch vrijwilligers € 2.468

bijeenkomst eigenaren € 624

beheer website € 7.687

ontwerp, druk en distributie gids en posters € 10.129

fotografie tijdens het weekend € 726

andere uitvoeringskosten € 749

Bestuurs- en andere kosten

verzekering/onkosten e.d. € 1.227

activering bestemmingsreserve vernieuwingstraject* € 7.000

€ 65.585

BATEN

Subsidies

Gemeente Rotterdam € 25.000

Fondsen en sponsors

overige fondsen en sponsors € 39.976

Andere inkomsten

vrijwillige bijdragen e.d. € 3.775

€ 68.751

RESULTAAT

€ 3.167

Tot slot, wil het bestuur opmerken dat een aantal fondsen een donatie geven voor de klassendagen. Dit geld wordt volledig besteed aan de organisatie van de klassendagen.

BALANS

per 7 november 2018

Bankrekening	€ 493	Algemene Reserve	€ 19.056
Debiteuren	€ 17.750	Bestemmingsreserve vernieuwingstraject	€ 7.000
ABN AMRO-deposito	€ 13.000	Resultaat	€ 3.166
		Crediteuren	€ 21
		Lening Demka	€ 2.000
Totaal	€ 31.243		€ 31.243